

Jan Boháček, Spor města Turnova s Valdštejnny na počátku 18. století. Příspěvek ke studiu poddansko-vrchnostenských vztahů, Praha 2007, stran 156

(oponentský posudek)

Při pohledu na trendy bádání o raném novověku i neprofesionální zájemce záhy zjistí, že vedle úctyhodného badatelského spektra je nepřehlédnutelný ještě nejméně jeden důležitý aspekt. Za něj lze považovat skutečnost, a dvacáté století to prozrazuje nadmíru jasně, že každá doba, či epocha si přinesla „svoje“ téma, otázky i řešení, které byly většinou pro přílišnou „hustotu“ zpracování opuštěny prakticky bez syntézy. Jistě, výjimky potvrzují pravidlo. Obrazně řečeno, téma A, vystřídalo téma B a tak dále. Ale, abychom neupadli do zjednodušení! Skoro vždy se našli a nacházejí jedinci, kterým jako by nevadilo, že nejsou tak docela „in.“ Mám za to, že zvláště pro mladé adepty oboru představují takovéto práce vlastní „koření,“ neboť při dnešním upadajícím čtení literatury a spoléhání se na internetové informace, dochází dle mého soudu k nemalému zploštění.

Jana Boháčka znám osobně velmi dlouho, a to z praxí v Archivu Národního muzea. Přesto jsem nečekal, že by si vybral „konfliktní“ téma. Ono má dvě roviny, tou první je skutečnost naznačená výše, a téma jeho diplomové práce spojené s interakcí poddanského obyvatelstva městského sídliště a jeho vrchnosti, tedy téma, jež se začasť objevuje od 17. století, nebylo v uplynulém dvacetiletí právě „ve floru.“ A pokud bylo, musím vzpomenout důležitý česko-rakouský projekt z minulé dekády, iniciativa přicházela velmi významně ze zahraničí. Tam ovšem byla klíčovou otázkou sociální struktura, její změny apod. Na druhé straně aspekt sporu, konfliktu apod., je hojně studován, ovšem se zaměřením se na individua, jednotlivce; tedy jak naznačují soudobé, historickou antropologií ovlivněné postupy, či moderně řečeno: badatelské strategie.

Jan Boháček si vybral bezesporu zajímavé téma jako diplomní, když se pokusil využít další z inovativních trendů, totiž narativní přístup k tematice. Pohled na obsah Boháčkovy práce mě asociuje díla W. Trossbacha, či Andrease Sutura, tedy dva historiky, kteří téma konfliktu, rebelie snad nejvýrazněji spojili s narativními postupy. A to nejen klasické venkovské rebelie, u nich totiž nechybí ani městské prostředí. Navíc se mi zdá, že právě orientace na město a jeho konfliktní potenciál je velmi nosným základem Boháčkovy práce. Ta má velmi jasnou a přehlednou strukturu, líbí se mi stručný a věcný přehled pramenů, s velmi pěknou pasáží o narativních pramenech. Totéž mohu konstatovat o přehledu bádání. Boháček „neskočil rovnýma nohama“ do své problematiky, ale předeslal ji výtečný přehled klíčových momentů v dějinách města Turnova. Velmi zajímavé je Šlikovo privilegium z roku 1613.

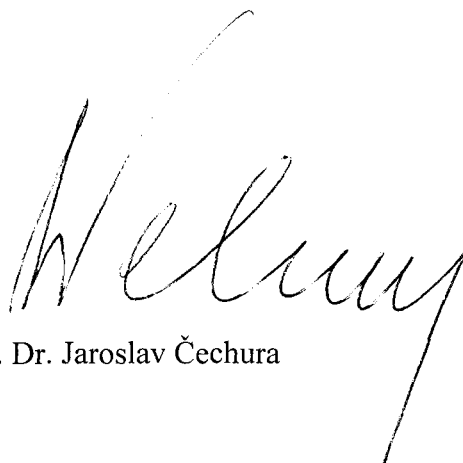
Že vlastní rovina „neladu“ mezi městem a Valdštejnými je uvozena spory v oblasti vaření piva, přirozeně nepřekvapuje, ale naopak začleňuje celou problematiku konfliktu do širších souvislostí. Boháček ukazuje bezpečnou znalost pramenů, prozrazuje také, že umí číst mezi řádky, když stopuje peripetie konfliktu, jak se zvolna konstituoval na konci 17. století. Tyto partie jsem si přečetl s velkým zájmem. Líbí se mi Boháčková strízlivost při práci s textem a jeho používání citací pramenů, které je velmi vyvážené s jeho vlastním textem, či parafrází další dokumentace k probíhajícímu sporu. I v Turnově se setkáváme se středoevropskou variantou přísahy „jeden za všechny...“, i v Českém ráji byly osoby, které se nebály vyrazit do Vídně za císařem a osobně mu předat jejich stížnost. Takto bych mohl pokračovat dále, myslím ale, že je právo oponenta, tak nečinit, a spokojit se s konstatováním, že průběh událostí v Turnově z let 1708-13 je podán na základě nejen výtečné znalosti pramenů, je podán jako příběh, příběh, jenž obohacuje naše poznání o konfliktním potenciálu poddanských měst. Nemohu si tu odpustit poněkud ahistorickou poznámku, zda-li znal tyto

dokumenty Josef Pekař, ač je mi jasné, že jejich zpracování J.V. Šimákem jistě vedlo alespoň k ústní informaci obou mužů.

Detailní rozbor nového valdštejského privilegia pro Turnov z roku 1714 a okolnosti kolem něho, jsou pomyslným vrcholem práce. V případě písaře Tomáška a jeho interakci s Frýdlantem, bych si dovilil doplnit, že se jedná o reflexi na činnost „kováře v paruce“ Andream (či Ondřeje) Stelziga, jehož autografy jsou dodnes v Děčíně (HS Clam-Gallas). Nemohu pominout ani následující partie, které se zabývají různými formami člověčenství; Jan Boháček je tu ve svém výkladu nejen přesný, ale – a to musím opakovat – náležitě střízlivý. Podařilo se mu popsat fenomén člověčenství v poddanském městě. V daném kontextu není – správně! – pominuta role žen, další supliky odsouzených (byly to ego-dokumenty?). Tato problematika je zpracována znovu ještě v závěru práce. Diplomantův výklad velmi propracovaný a naznačuje, že prostředí poddanského města, které jsem kdysi docela pominul, může nabídnout právě v pojednané konfliktní situaci nejen jeden impuls ke kdysi tak živému, dnes poněkud odloženému tématu.

Práce obsahuje rovněž zajímavé přílohy, které jsou pečlivě zpracovány.

Celkově považuji práci Jana Boháčka za vysoce nadprůměrnou, která překračuje nároky kladené na podobné kvalifikační spisy; proto ji s potěšením doporučuji k obhajobě. Navrhuji, aby byla uznána jako práce rigorózní.

Prof. Dr. Jaroslav Čechura